

NUKA

**NUKAP NUNARSUAQ
PAARAA**

**NUKA PASSER PÅ
JORDKLODEN**

Avannaata Kommunanit oqaluttuaq - Titartaasoq Cheeky
En historie af Avannaata Kommunia - Illustrationer af Cheeky

2021-imi Saqqummersinneqartoq uannga:

Piujuaannartitsinissamik suliaqarfimmi immikoortortaarfik
Avannaata Kommunia
Noah Mølgårdip Aqq. 9
Postboks 1023
3952 Ilulissat
pijuuaa@avannaata.gl

Kommunimi piujuaannartitsinissamut suliniutit pillugit
sukumiinerusumik atuarit uani www.avannaata.gl/baeredygtighed

Udgivet i 2021 af:

Afdelingen for Bæredygtighed
Avannaata Kommunia
Noah Mølgårdip Aqq. 9
Postboks 1023
3952 Ilulissat
pijuuaa@avannaata.gl

Læs mere om kommunens bæredygtighedsindsatser på
www.avannaata.gl/baeredygtighed

**Avannaata
Kommunia**

FN-p nunarsuarmioqatiginni anguniagai Avannaata Kommuniani
suliarineqarput

Avannaata Kommunia arbejder med FNs verdensmål

Aluu

Avannaata Kommuniani najugaqaravit una atuagaq pissarsiaaraat.

Avannaata Kommunια nutaamik periusissiaqalerpoq nutaamillu takorluugaqalerluni: 'Piujuartitsinermik ineriartortitsineq ataatsimoorullugu'. Piujuaanartitsinissami pineqarpoq nunarsuatta illersornissaa, pinngortitatta inuiaqatitalu, taamaasilluta nunarsuarput pitsaasumik siunissami kingulissat-sinnut ingerlateqqinniassagatsigu.

Una atuagaq Kalaallit Nunaanni Avannaani ilaqutariit nalinginnaasut pillugit allataavoq, taakku piujuaannartitsinerusumik inuunissartik pingaartitaraat.

Atuarluarisi!

Hej

Du har modtaget denne bog, fordi du bor i Avannaata Kommunια.

Avannaata Kommunια har fået ny strategi og vision: 'Sammen om en bæredygtig udvikling'. Bæredygtighed handler om at beskytte jorden, vores natur og vores samfund, så vi kan give jorden videre i god behold til fremtidens generationer.

Denne bog handler om en helt almindelig familie i Nordgrønland, som gør hvad de kan, for at leve mere bæredygtigt.

God læselyst!

Aana Nuka, Nukallu ilaqutai.

Nuka 6.klassimi atuartuuvoq.

Nukap ataataa Aka-mik ateqarpoq. Aalisartuuvoq.

Nukap anaanaa Aviaja-mik ateqarpoq. Perorsaasuvoq.

Ilaqutariit aamma qimuttunik qimmeqarput.

Nukap qimmeq nuannarinerpaasaa Kaju-mik ateqarpoq.

Her er Nuka og hendes familie.

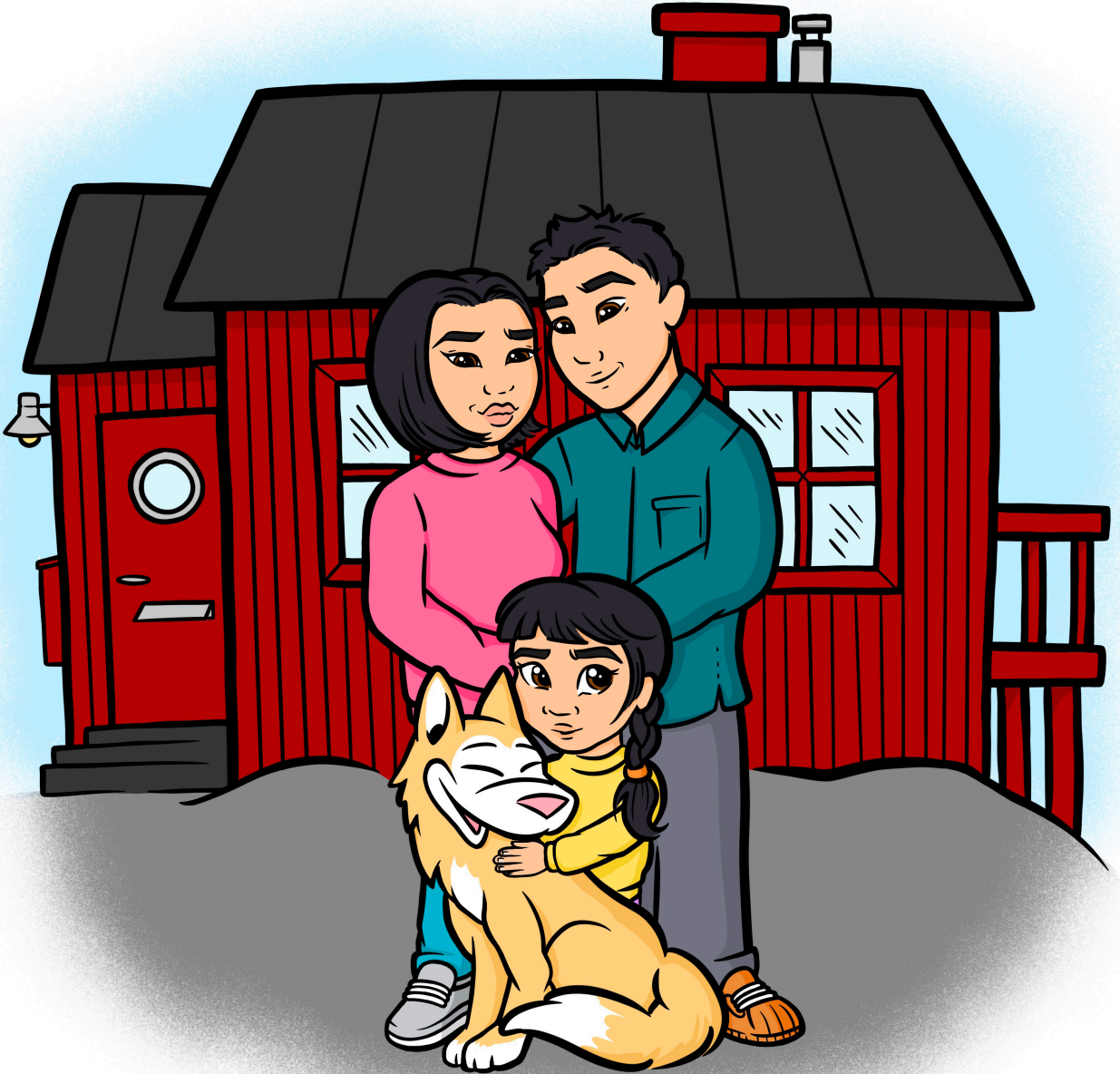
Nuka går i 6. klasse.

Nukas far hedder Aka. Han er fisker.

Nukas mor hedder Aviaja. Hun er pædagog.

Familien har også et slædehundespannd.

Nukas yndlingshund hedder Kaju.

Ilaqtariit Kalaallit Nunaata Avannaani najugaqarput. Tassaalluni nunarsu-
armi ilaatigut silaannaap allangoriartornerisa malunnarnerpaat ilaat.

Kalaallit Nunaanni silap pissusa ilaatigut gassinik silaannarmut kissatsitsi-
sartunik aniatitsinera pillugu allangoriartorpoq. Silaannarmut gassit aniasut
amerlavallaaleraangata kiannerulersarpoq.

Taamaattumik ukiuni kingullerni immami sikuusarnera annikilliertulersima-
voq. Taamaalillunilu qimusserfittut piffissaq sivikinnerulersimalluni.

Nuka-p neriutigaa, Kaju-lu suli ukiorpassuarni qimussertarsinnaassallutik.

Qujanartumilli pinngortitaq avatangiiserlu paarilluarniaraanni arlalinnik iliuu-
seqartoqarsinnaavoq.

Familien bor i Nordgrønland. Det er et af de steder i verden, hvor
klimaforandringerne tydeligt kan opleves.

Klimaet i Grønland forandrer sig blandt andet på grund af drivhusgasser.
Når der kommer for mange drivhusgasser i atmosfæren, stiger temperatur-
erne. Derfor er der i de senere år kommet mindre havis. Det betyder også,
at hundeslædesæsonen bliver kortere.

Nuka håber, at hun og Kaju kan fortsætte med at køre hundeslæde sammen
i mange år fremover.

Heldigvis er der flere ting, man kan gøre, for at passe på naturen og miljøet.

Ullumikkut ilaqtariit atuariartorlutillu suliarortussaapput. *"Eqqaamallugu aninginnitsinni qullit ikkuffiillu qaminnissaat - kiassaatillu sakkukillinissaat"* Nuka-p ataataa Aka oqarpoq.

Nuka-kkut angerlarsimaffianni illu uuliamit kiassarneqarpoq. Uulia ikummatissallu allat avatangiisinut sunniuteqartarnerat pitsaavallaanngilaq gassinik silaannarmut kissatitsisartunik aniatitsisarneri pillugit.

Kalaallit Nunaanni kallerup innera nukissiuutunik piujuartitsinermik tunnga-veqartunik soorlu erngup nukinganik innaallagissiorfinnit imaluunniit innaallagissiorfinnit dieselimik ingerlatilinnik piujupput. Kallerup innera erngup nukinganeersoq CO₂-mik mingutitsisuunngilaq kisianni dieselimik atuneq gassinik silaannarmut kissaatitsisartunik aniatitsisuvoq. Avatangiiseq paari-lluarneqarsinnaavoq angerlarsimannginnerup nalaani kiassaatit sakkukillillugit ikkuffiillu qamillugit.

I dag skal familien i skole og på arbejde. *"Husk at slukke for lyset og stikkontakterne inden vi går - og skru lidt ned for varmen"* siger Nukas far Aka.

Hjemme hos Nuka er huset opvarmet med olie. Olie og andre fossile brændstoffer er ikke så godt for miljøet, fordi det udleder drivhusgasser.

Elektricitet i Grønland kommer enten fra vedvarende energikilder, som eksempelvis vandkraftværker, eller fra dieseldrevne elværker. Elektricitet fra vandkraft er CO₂-neutralt, men diesel udleder drivhusgasser. Man kan passe på miljøet ved at skrue ned for varmen og slukke for stikkontakterne, når man ikke er hjemme.

Nuka-p klassia una sap. ak. aalajangersimasumik piujuaannartitsineq pillugu sammisaqarpoq.

Ullumi atoqqiineq eqqakkanillu atoqqiineq pillugit ilinniagaqassapput.

Atuartut mamalaat puukui igalaamerngit, qillertuusakut atisallu nutaanngilinit nassarpaat. Ilinniartitsisuata eqqakkat qanoq atoqqinneqarsinnaanerannut isumassarsianik ulikkaarpoq.

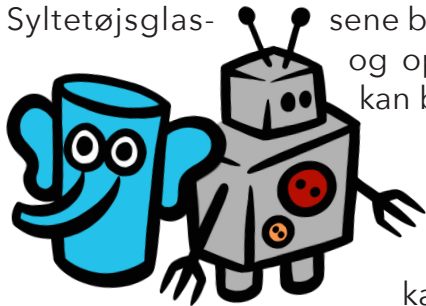
Maamalat puukui kusanarluinnartunngorlugit pinnersarneqarput naasulivittut sukujunnullu toqqorsivinngorlugit suliarineqarput. Atoqqiineq tassaavoq sunaluunniit atorunnaarnikoq allannngortinnagu atoqqinnera.

Atisakut qiortarneqarput pisiniartaatiliarineqarlutillu - taava puussiamik plastikkiusumik pisisoqartariaarupput. Atoqqinneq tassaavoq sunaluunniit atorunnaarnikoq allannngortillugu atoqqinnera.

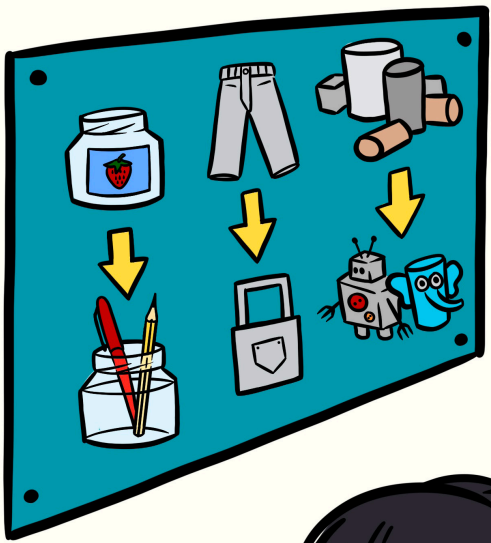
Nukas klasse har temaugé om bæredygtighed.

I dag skal de lære om genbrug og genanvendelse af affald. Eleverne har medbragt brugte syltetøjsglas, metaldåser og gammelt tøj. Læreren har mange gode idéer til, hvordan affaldet kan genanvendes til nye produkter.

Syltetøjsglas- sene bliver flot dekoreret og lavet om til blomstervaser og opbevaringskrukker. Genbrug er, når et produkt kan bruges igen, som det er.

Tøjet bliver klippet op og syet sammen til indkøbsnet - så behøver man ikke at købe plastikposer. Genanvendelse er, når et produkt kan bruges til at lave et andet produkt.

Atuartitsinerup kingorna klassi paarlaasseqatigiinnermik niuvertussanngorput.

Nuka-p pingussani nutaanngilinikut nassarpai. Suli ajortinneqanngillat taamaattumik iginnissaat pisariaqanngilaq.

Qujanartumillu meeqqat amerlasuut allat pinnguakui perusuppaat. Nuka-p nuannaarutigaa pinnguakuni allat pisinnaammatigit.

"Aluu Nuka, illimmaa Playstation-imik kissateqartutit?" Klassimi atuaqataa Anguteeraq aperaaq. Anguteeraq nalliukkami nutaamik Playstation-imik tunisissimavoq, taamaattumik pikuni nassarsimavaa. Nuka assorsuaq nuannaarpoq Playstation nutaanngitsoq pisinnaagamiuk.

Efter undervisningen skal klassen holde byttemarked.

Nuka har taget sit gamle legetøj med, som hun ikke længere bruger. Det er stadig i god stand, så der er ikke nogen grund til at smide det ud.

Heldigvis er der flere af de andre børn, der gerne vil overtage hendes legetøj. Nuka er glad for, at hendes legetøj får et nyt hjem.

"Hey Nuka, er det ikke noget med at du ønsker dig en Playstation?" spørger hendes klassekammerat Anguteeraq. Anguteeraq har fået en ny Playstation i fødselsdagsgave, så han har taget sin gamle med. Nuka bliver meget glad for at overtage sin Playstation!

Atuareernerup kingorna Nuka anaanaata Aviaja-p aavaa. Unnukkorsiutis-
sanik pisiniarniarput.

Pisiniarfiup saavanut biilit inissikkamikkit, Aviajap mootori ikumatiinnarusup-
paa: "Kialaarniassooq", Aviaja oqarpoq.

*"Anaana, atuarfimmi nukissiutinik atuneq pillugu ilinniarama. Pingaaruteqar-
poq biilit atortinnagit mootorip qaminngatinnissaa. Mootori ikuallassaammik
kvælstoffimillu aniatitseqinammat. Migutitsisuupput".*

"Nuka, assaa ilisimasaqalersimasutit!" Aviaja oqarpoq mootorilu qamillugu.

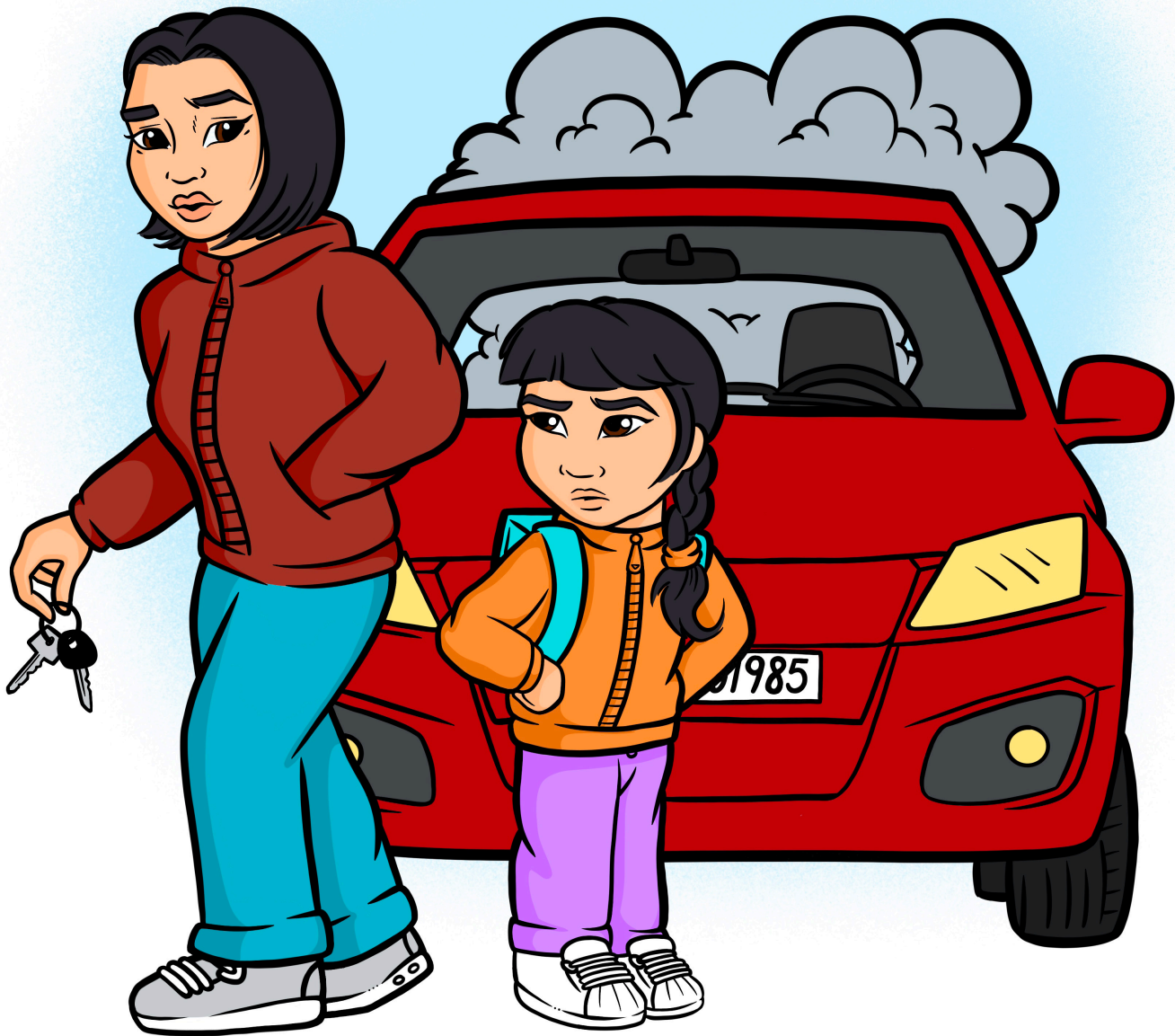
Efter skole bliver Nuka hentet af sin mor Aviaja. De skal ud at handle ind til
aftensmad.

Da de parkerer bilen foran butikken, vil Aviaja lade motoren være tændt:
"Så holder den sig varm", siger Aviaja.

*"Mor, jeg har lært om energiforbrug i skolen. Det er vigtigt
at slukke for motoren, når man ikke bruger bilen. Ellers ud-
leder motoren svovl og kvælstofoxider. Det forurener".*

"Du er blevet så klog Nuka!" siger Aviaja og sluk-
ker motoren.

Pisiniarfimmi Nuka-p Aviaja-llu unnummut sutorniarnertik eqqartorpaat.

"Nerisassat timmisartukkut umiarsuakkullu Kalaallit Nunaannut angallanneqartillutik gassinik silaannarmut kissatitsisartumik aniatitsisarput. Taamaatumik kalaaliminernit toqqaagutta ajunnginnerussaaq".

"Qujanartormi angerlarsimaffitsinni kalaalimerngit mamarilluaratsigit! Umimmaap neqaanik kalaallillu naatsiiaanik pisisa" Aviaja oqarpoq.

Pisiniarfiit ilaanni immikkoortoqartarpoq 'Nerisassanik asiutitsineq naaggaarpara'-mik taaguutillit. Tassani tomaatit qillertuusamiittut pupiillu igalaaminermiittut nassaaraat.

Akileereeramik pisiatillu poortuleramikkit, Nuka-p pooqattaq pisiniarfiliartaat qaqippaa. "Takuuk, ullumi mersugara. Taava plastikkimik puussiarsis-sanngilagut" Nuka oqarpoq.

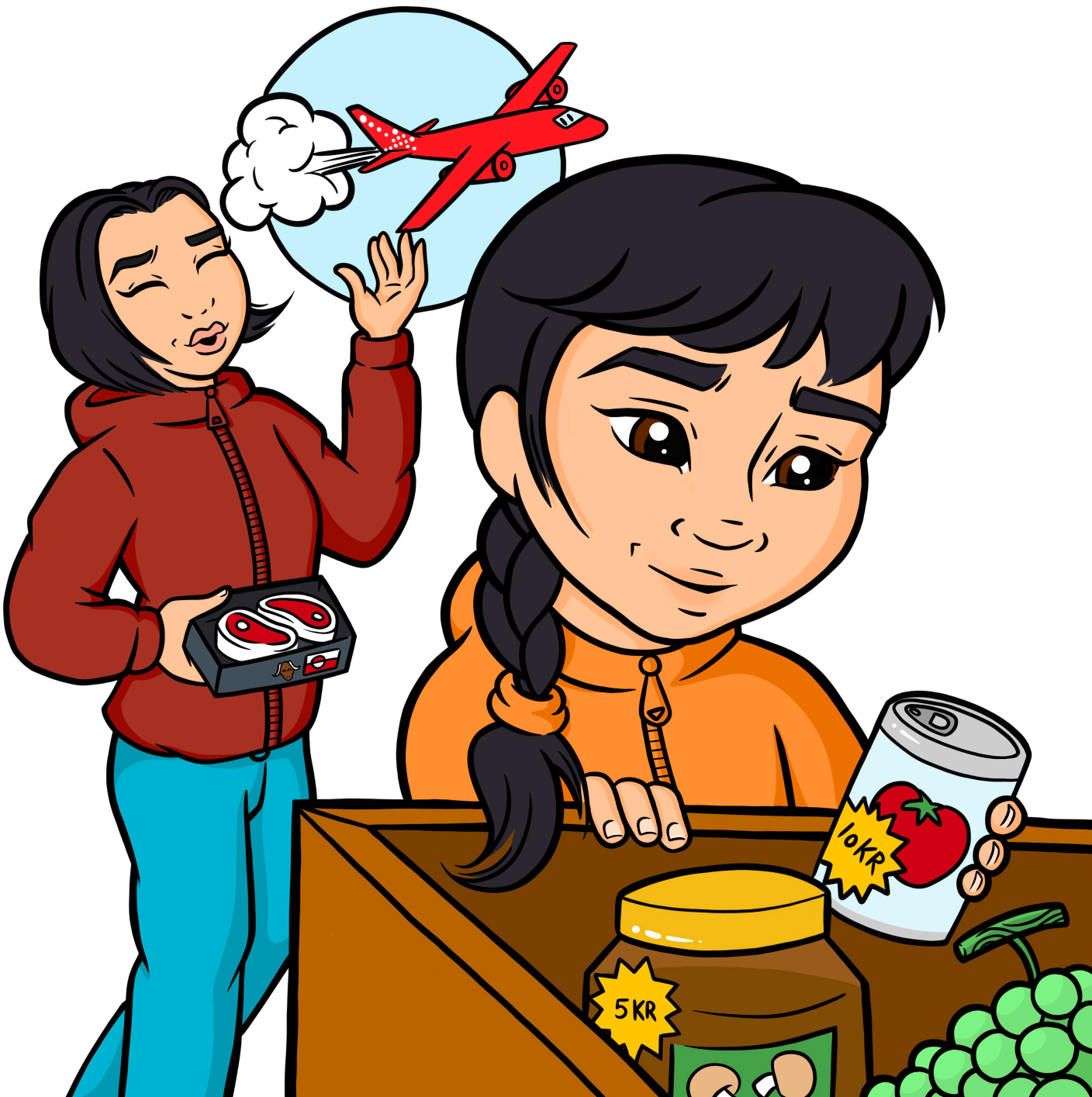
I supermarketet taler Nuka og Aviaja om, hvad de skal have til aftensmad.

"Når mad transporteres med fly og skib til Grønland udleder det drivhusgasser. Derfor er det godt at vælge grønlandsk proviant" siger Nuka.

"Så er det godt at vi elsker grønlandsk mad hjemme hos os! Lad os købe moskuskød og grønlandske kartofler" siger Aviaja.

I nogle supermarkeder findes der er en afdeling der hedder 'Madspild, nej tak'. Der finder de dåsetomater og champignoner på glas.

Da de har betalt og skal pakke varerne, tager Nuka sit indkøbsnet frem. "Se, det har jeg syet i dag. Så behøver vi ikke købe plastikposer" siger Nuka.

Angerlarsimaleramik, Nuka iganermi ikiuuppoq. Eqqartorpaat eqqakkat qanoq iliussanerlugit.

"Eqqaavilerisut eqqakkanik aalleraagamik ikuallaavimmut ingerlanneqartarput. Kisianni eqqakkat tamarmik ikuallattariaqanngillat" Aviaja oqaluttuarpoq.

Qillertuusat tomatit puui savimminermi sanaajupput. Qillertuusat eqqaavimmut iginneqassanngillat, ikuallaavik ajortinneqarsinnaammat pujualu mingu-tsitsuunerugaatsiarluni. Taamaattumik immikkortinneqassapput. Pupiit igalaaminermut ikineqarsimapput. Taakku aamma immikkoortinneqassapput.

Nuka-kkut illoqarfiani kommuni igalaaminernut qillertuusanullu immikkoortiterivinnik ilioraasimavoq. Igalaamerngit qillertuusallu taakkununnga ikigaanni, nutaanngorlugit suliarineqaqqissinnaapput.

Da de er hjemme, hjælper Nuka med at lave aftensmad. Imens snakker de om, hvordan affaldet skal håndteres.

"Når skraldemændene henter affaldet, bliver det kørt ud på forbrændingsanlægget. Men det er ikke alt affald, der bør brændes" fortæller Aviaja.

Dåserne fra tomaterne er lavet af metal. Metal skal ikke smides i skraldespanden, fordi det ødelægger anlægget og gør røgen mere forurennet. Derfor skal det sorteres fra. Champignonerne kommer i et lille glas. Det skal også sorteres fra.

I Nukas by har kommunen opsat sorterings"bobler" til glas og metal. Når man afleverer sit glas og metal i boblerne, kan det blive lavet om til nye produkter.

Nerileramik Nuka oqaluttuarpoq: *"Ullumi atuarfimmi atoqqiineq pillugu ilinniaratta aamma Anguteeqqap Playstationikua pivara. Nerereerutta spilleqataassavisii?"*

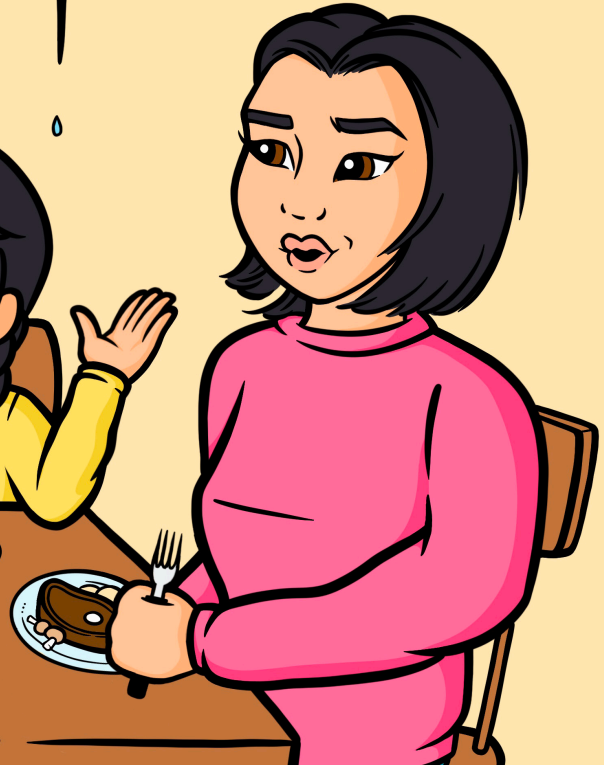
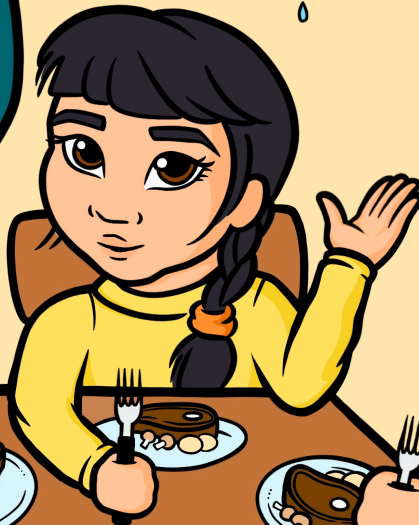
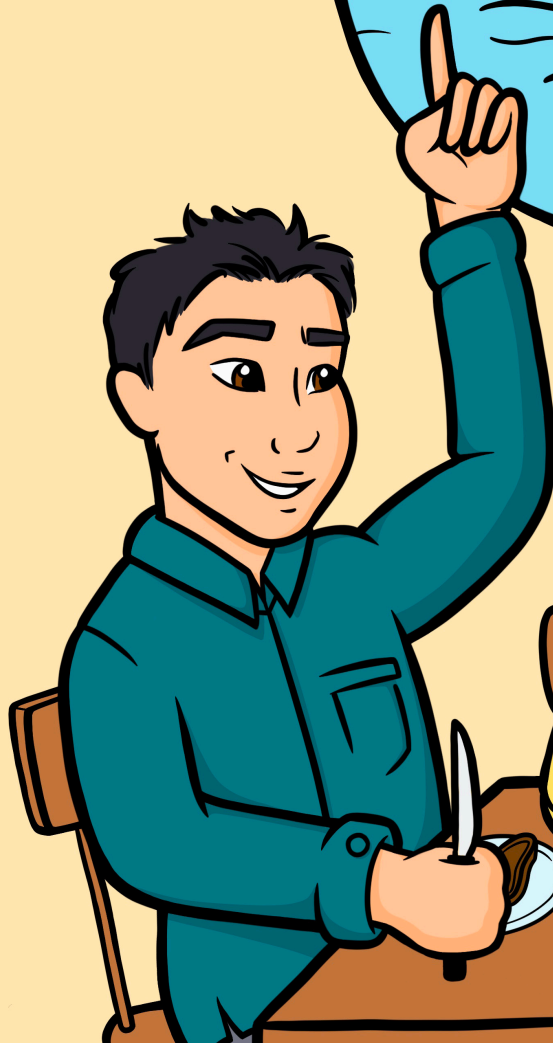
"Assaa iluatitsisimasutit! Uanga aamma ullumi atoqqiineq pillugu ilinniarpunga. Aalisartillunga qassutikka aseroramik. Oqquppakka aalisakkerivimmullu tunniullugit. Taava qassutit Danmarkimut nassiunneqassapput, lommeregnerinngorlugit, mobiilnut puussaliaralugit plastikkinullu allanut nutaanngorlugit suliarineqassapput." Aka oqaluttuarpoq. *"Isumassarsialatsialak! Plastikkit immamiittut aalisakkanut navianartuupput. Aalisakkat akki-uffigisinnaavaat imaluunniit nerisoorsinnaavaat"* Aviaja oqarpoq.

Nerereeramik sinneqalaarput. Sinneri Nuka-p Kaju-mut tunniunnissaanut akueritippoq - imaallaat nerisassat igiinnarneqangillat.

Da de skal spise fortæller Nuka: *"I dag har vi lært om genbrug i skolen og jeg fik Anguteeraqs gamle Playstation. Vil I være med til at spille efter maden?"*

"Hvor er du heldig! Jeg har også lært om genbrug i dag. Da jeg var ude at fiske gik mit fiskegarn i stykker. Jeg tog det med tilbage og afleverede det på fiskefabrikken. Så bliver garnet sendt til Danmark, hvor det kan blive lavet om til lommeregnerne, mobilcovers og andre plastikting." fortæller Aka. *"God idé! Plastik i havet er skadeligt for fiskene. De kan sidde fast i det, eller komme til at spise det"* siger Aviaja.

Efter de har spist er der stadig lidt mad til overs. Nuka får lov til at give resterne til Kaju - så undgår de madspild.

I laqutariit unnukkorsioreeramik Nuka-p "Playstationitaavanit" spillerput, kingornalu innarfissanngorpoq.

Nuka-p ullumi ilikkakkani innarami tamaasa eqqarsaatigai.

"Nunarsuaq qanoq iliorluta paarilluarniarlugu iliornisatsinnut ilikkagaqarneru-lernissara qilanaareqaara!"

Efter familien har spist aftensmad og spillet på Nukas "nye" Playstation, er det blevet tid til at sove.

Nuka ligger og tænker på alle de ting, hun har lært i dag.

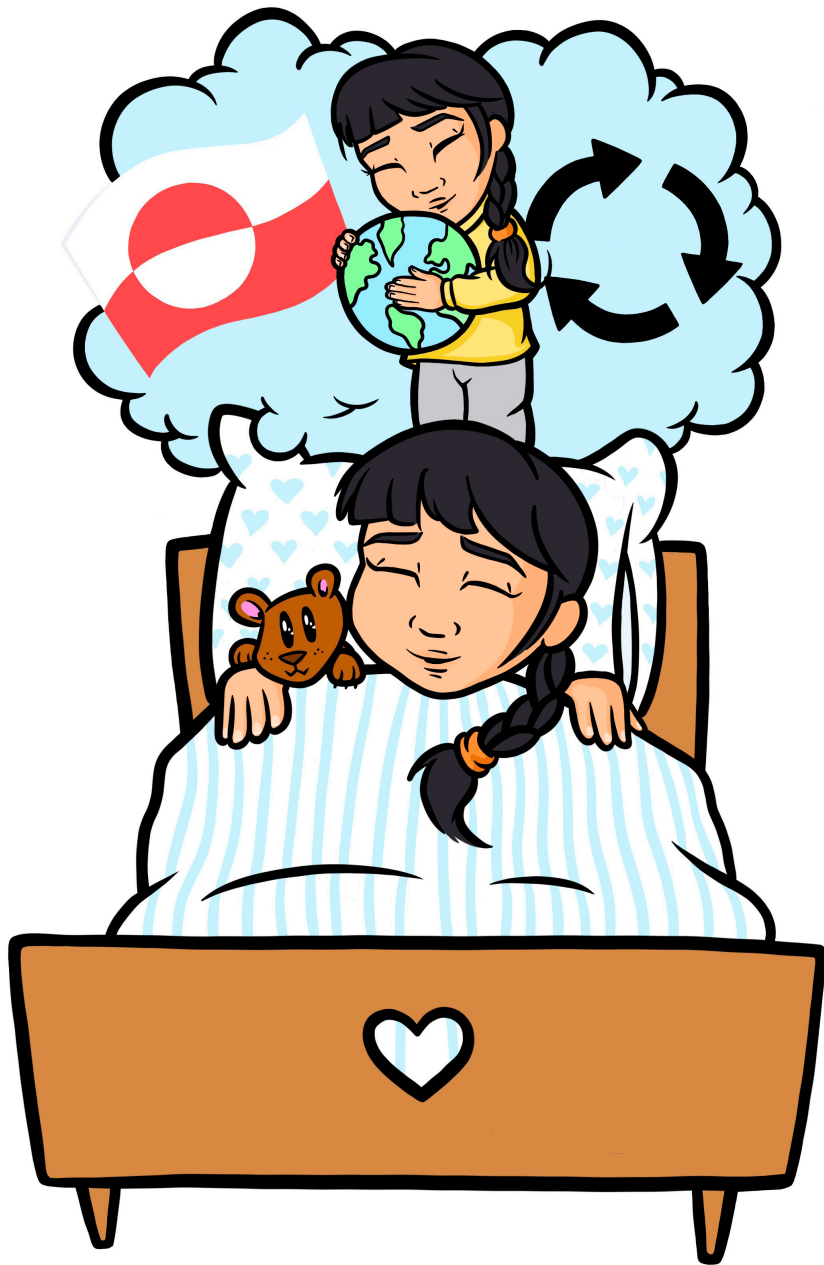
"Jeg glæder mig til at lære endnu mere om, hvordan vi kan passe på jorden!"

Ilisimaviuk, Avannaata Kommunia aningaasanik agguagassanik pilersitsisimasoq, suliniutinut piujuaannartitsinermik ineriartortitsineq pillugu tapiissutissanik?

Qinnuteqarnermi piumasaaqatit pillugit sukumiinerusumik atuarsinnaavat kommunip hjemmeside-anut iserlutit.

Vidste du at Avannaata Kommunia har oprettet en pulje, der støtter bæredygtige udviklingsprojekter? Du kan læse mere om ansøgningskriterierne på kommunens hjemmeside.

Una atuagaq CO₂-mik akoqanngilaq aamma pinngartitamut ajoqutaanngitsumik sananeqarpoq. Naqiterititsiviup anorip nukinganik nukimmik piujuaannartitsisumik 100 %-imik atuimmat. Pappiliaq atugaq avatangiisinut mianerinninnermik ilisarnaatilik aamma naqiterutip qernersaataa naasunit sanaajuvoq, tassa imaappoq atuagaq pinngortitami asiusinnaavoq ajoqutaanani.

Denne bog er CO₂ neutral og produceret under miljørigtige forhold. Trykkeriet bruger nemlig 100% vedvarende energi fra vindkraft. Papiret er miljømærket og tryksværten er vegetabilsk, hvilket betyder, at bogen kan nedbrydes uden at efterlade aftryk på naturen.